

Alena Plančárová: Slovenskí umelci v českom prostredí
(Kultúrna sféra ako špecifický priestor česko-slovenského jazykového kontaktu)

Posudok diplomovej práce

Diplomovú prácu Aleny Plančárovej vnímam ako úspešný pokus diplomantky rozvinúť problematiku česko-slovenských jazykových vzťahov, ktorá sa rieši na pražskej slovakistike, v špecifickom kontexte.

Ide o jasnú a koncíznu prácu, napísanú bez zbytočných regresíí, v ktorej sa prehľadne a so znalosťou veci uvažuje o česko-slovenských jazykových vzťahoch, o postavení slovenčiny v českom prostredí najmä po zmenách po roku 1993. V tomto kontexte si diplomantka vyberá súčasné česko-slovenské divadelné vzťahy, čo je výber dosť originálny, keďže tejto oblasti sa ešte nevenovalo veľa pozornosti.

Autorka sa na dobrej úrovni zaoberá bilingvizmom, dvojjazykovosťou, kde dobre rozpoznala zásadnú úlohu Jána Horeckého, jazykovou situáciou v Československu (Česko-Slovensku). Dobre informuje o vzájomnom jazykovom „vzdľahovaní“, o oslabení slovenčiny v českom prostredí, o vytrácaní slovenčiny zo škôl v ČR, ale ukazuje, že sú aj opačné tendencie (slovenskí študenti na českých univerzitách). Mapuje v tomto kontexte aj slovenské kultúrne spolky a časopisy a upozorňuje na „bezhraničnosť“ mnohých televíznych a rozhlasových relácií, hudobných skupín a spevákov, no mohli by sme v tejto súvislosti spomenúť aj „spoluprácu“ v oblasti športu (slovenskí futbalisti a tréneri v Čechách).

Na s. 32, kde sa diplomatka venuje odlišnostiam slovenčiny a češtiny, sa nájde aj tvrdenie, že „Podľa reči, hlavne podľa intonácie, kvality hlások a prízvuku rozoznáme nielen Čecha od Slováka, ale aj príslušníkov jednotlivých českých i slovenských nárečí“. Toto konštatovanie však asi neplatí všeobecne, lebo niektorí Slováci zvládajú češtinu očividne na nerozoznanie od „native speakrov“, iní zasa nie. A podobne je to aj s nárečiami, ktorých charakteristické črty ostávajú u niekoho výrazné, u iných niet po nich pri prechode na iný kód ani stopy.

Zaujímavé výsledky potom poskytuje vlastná výskumná časť, v ktorej A. Plančárová analyzuje výpovede troch respondentov, Daniely Bakerovej, Tomáša Dianišku a Zuzany Kronerovej, ktoré získala prostredníctvom interview. Materiál dopĺňajú aj informácie získané od respondentov – divákov na česko-slovenskom predstavení pomocou ankety. Práca prináša obraz koexistencie češtiny a slovenčiny u týchto troch predstaviteľov slovenských divadelníkov hrajúcich v českom prostredí, pričom každý z nich, pokiaľ ide o dĺžku pobytu

v českém prostředí, české/slovenské vzdělání, domovské prostredie pôsobenia a i., predstavuje iný typ. Popritom sa však na báze autorkinho opisu ukazujú aj prekvapujúce zhodné črty (najmä u D. Bakerovej a Z. Kronerovej) týkajúce sa napr. prípravy dvojjazyčných česko-slovenských predstavení.

Autorkino sústredenie na spektrum otázok pri každom z trojice respondentov prináša mnoho originálnych pozorovaní a poznatkov, práca naozaj prehĺbuje poznanie kontaktov slovenčiny a češtiny v špecifickom prostredí. Preto preloženú prácu hodnotím známkou 1.

Bratislava, 13. septembra 2011

prof. PhDr. Slavomír Ondrejovič, DrSc.

Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV